

**QORTI CIVILI
PRIM' AWLA**

**ONOR. IMHALLEF
GEOFFREY VALENZIA**

Seduta tat-30 ta' Marzu, 2007

Citazzjoni Numru. 1301/2000/1

**Mary Brightwell
Vs**

**Jane Pisani proprio u kif ukoll bhala prokuratrici
ghan-nom u in rapprezentanza ta' huha l-imsiefer Paul
Sammut, Carmen Wyatt.**

Il-Qorti

Preliminari

Rat l-atti **tac-citazzjoni** li permezz taghha l-attrici ppremettiet illi:

Peress illi l-attrici u tliet konvenuti huma lkoll ahwa Sammut ulied Joseph u Alessandra konjugi Sammut;

Peress illi l-istess genituri tal-kontendenti llum jinsabu mejtin;

Kopja Informali ta' Sentenza

Peress illi l-wirt tal-istess genituri konjugi Sammut jinsab regolat b'zewg testmenti hawn annessi markati Dok A u Dok B, wiehed unica charta pubblikat minn Nutar Dottor Angelo Sammut datat 26 ta' April 1974 u l-iehor tal-missier Joseph Sammut wahdu pubblikat fl-atti tan-Nutar Dottor Sandra Valentino datat 5 ta' Frar 1997;

Peress illi l-imsemmija genituri konjugi Sammut hallew bhala werrieta universali taghhom lil erba uliedhom, l-istess kontendenti prevja diversi legati mhollija mill-missier a favur ta' l-attrici;

Peress illi l-attrici ma tixtieqx tibqa' fi stat ta' komunjoni ma' hutha l-konvenuti;

Peress illi saru diversi tentattivi nutili sabiex il-kontendenti jaslu ghal divizjoni bonarja;

Peress illi wara l-mewt tal-genituri konjugi Sammut uhud mill-konvenuti wettqu diversi azzjonijiet b'mod unilaterali li pprejudika l-konsistenza ta' l-assi tal-istess wirt kif ser jirrizulta ahjar waqt is-smiegh ta' dawn il-proceduri.

Jghidu ghalhekk l-istess konvenuti ghaliex dina l-Onorabbli Qorti m'ghandiex ghar-ragunijiet premissi:-

1. Tillikwida l-komunjoni ta' l-akkwisti gia ezistenti bejn il-genituri konjugi Sammut okkorrendo permezz ta' periti nominandi;
2. Tillikwida okkorrendo l-assi partikolari tal-genituri konjugi Sammut ukoll permezz ta' periti nominandi jekk ikun il-kaz;
3. Tikkonferma l-legati mhollija fl-imsemmi wirt partikolarment dawk a favur ta' l-attrici;
4. Tistabilixxi pjan ta' qasma bejn il-werrieta, l-kontendenti f'dina l-kawza skond is-sehem rispettiv taghhom prevja li jigi tenut kont tal-legati mhollija kif fuq konfermat u d-danni li soffra l-istess wirt per konsegwenza

Kopja Informali ta' Sentenza

ta' azzjonijiet unilaterali, illegali w abbużivi da parti tal-konvenuti;

5. Tordna li ssir id-divizjoni bejn l-erba' kontendenti skond il-pjan ta' qasma fuq stabbilita inkluz l-immissjoni fil-pussess tal-legati mhollija skond il-ligi;

6. Tinnomina Nutar Pubbliku sabiex jippubblika l-att relattiv u opportun ta' divizjoni u kuraturi Deputati għall-eventwali kontumacja ta' wiehed jew aktar mill-kontendenti oltre li tiffissa data hin u lok għal pubblkazzjoni tal-imsemmi att notarili ta' divizjoni.

Bl-ispejjeż kontra l-konvenuti li minn issa qed jigu ngunti personalment għas-subizzjoni.

Rat id-dikjarazzjoni tal-attrici a fol. 3 tal-process.

Rat in-**Nota tal-Eccezzjonijiet tal-konvenuti** a fol. 14 tal-process fejn eccepew:

1. Illi l-esponenti qatt ma opponew ruhhom għall-likwidazzjoni u qasma tal-wirt tal-genituri tagħhom, purche:

(a) Jigu kunsidrati fil-wirt l-assi kollha li kellhom il-genituri, nkluzi flus u affarijiet oħra li qed tippossiedi l-attrici;

(b) Il-legati mhollija fit-testment ta' Joseph Sammut jigu modifikati u regolati skond id-dispozizzjonijiet tal-ligi;

(c) Jigu likwidati d-djun kollha tal-konjugi Sammut, partikolarment id-djun a favur l-esponenti Jane Pisani u Carmen Wyatt għas-servizzi minnhom resi lill-genituri tagħhom;

2. F'kull kaz, l-esponenti urew dejjem il-hsieb li jersqu għad-divizjoni tal-wirt tal-genituri tagħhom skond it-testment u l-ligi u kienet l-attrici li kienet dejjem tohloq ostakoli, u kwindi l-esponenti m'għandhom ibghatu ebda spejjeż ta' dawn il-proceduri.

Kopja Informali ta' Sentenza

Salv, jekk ikun il-kaz, eccezzjonijiet ohra.

Rat id-digriet li bih gie nominat il-Perit Valerio Schembri a fol 18;

Rat id-digriet a fol 55 li bih gie nominat Dr. Mark Chetcuti;

Rat l-atti kollha tal-kawza u d-dokumenti ezibiti;

Semghet ix-xhieda bil-gurament;

Rat ir-relazzjonijiet tal-periti nominati a fol 60 u 78;

Rat in-nota tal-konvenuti;

Konsiderazzjonijiet

Din hi kawza dwar divizjoni ta' wirt tal-konjugi Joseph u Alessandra Sammut, genituri tal-kontendenti.

Il-konjugi Sammut ghamlu testament unica charta fis-26 ta' April 1974 Dok a fol 5 fl-atti tan-Nutar Dr. Angelo Sammut. Alessandra Sammut mietet fil-21 ta' Gunju 1981 u Joseph Sammut ghamel testament iehor wahdu fil-5 ta' Frar 1997 a fol 9. Hu miet fid-19 ta' Dicembru 1998. Fl-ewwel testment il-konjugi Sammut kienu hallew lil uliedhom eredi universali ta' gidhom u hallew lil xulxin l-uzu u l-uzufrutt ta' l-assi kollha tagghom. Fit-tieni testment maghmul minn Joseph Sammut wahdu, dan halla lill attrici legat ta' l-uzu u abitazzjoni tal-flats 1 u 2, Sammut Flats, Triq Hal Warda, Attard kif ukoll legat ta' Lm10,000, fil-waqt li halla l-erba' uliedu bhala eredi universali.

Il-Qorti kienet qabbdet perit legali u perit tekniku biex jirrelataw dwar it-talbiet attrici wara li jiehdum konjizzjoni ta' l-eccezzjonijiet tal-konvenuti. Il-Qorti ezaminat ir-rapporti taz-zewg periti minn fejn jirrizulta dan li gej.

Mobbli

Bhala mobbli l-perit legali wasal ghall-konkluzzjoni li l-assi mobblijarj li ghandhom jiformaw parti mill-assi tal-genituri tal-kontendenti ghandhom ikunu s-segwenti:

Legat ta' Lm10,000 dovut lill-attrici skond testment;
Lm1,000 li l-attrici kienet inghata b'donazzjoni u li ghandha tirritornaha;
Lm1,500 kumpens li rcevev il-konvenuti (Dok EL020 ghar-razzett f'Tal Qsajjem li l-attrici ma rceviet ebda sehem minnu;
Kontijiet bankarji (Dok MC1) u kontijiet esteri.
Bilanci ta' flus li l-konvenuta Wyatt baqalha f'idejha appartenenti lill missierha ammontanti ghall Lm1,469 u Lm113 u Lm308.76 *cheques* tal-pensjoni, b'kollox Lm1,890.76. (Il-Qorti tirrileva li dwar l-ammont ta' Lm1,469 il-konvenuti ma spjegawx b'mod preciz f'liema depoziti dan l-ammont gie inkluz).

Il-Perit legali ma kkunsidrax bhala assi mobbli tal-mejjet l-ghodda, ghamara u vann billi mill-provi ma jirrizultax jew li ghadhom jezistu jew li ghandhom xi valur partikolari jew li xi eredi ghamel xi profit minnhom. Il-Qorti fuq dana taqbel mal-Perit. Fost dawn il-Qorti qed tinkludi l-kontijiet bhal dawk tad-dawl u ilma. Inoltre tirrileva li kwantu ghall-ghamara li l-konvenuta Wyatt tghid li ghandha sehem minnha, dina mhiex assi ta' decujus u ghalhekk hi trid taraha ma min qed izomm din l-ghamara.

Kwantu ghal-hlasijiet li l-attrici tghid li ghamlet fil-fond, il-Qorti taqbel li dawn l-ammonti l-attrici messha talbithom lill missierha billi saru meta kien ghadu haj missierha.

Il-konvenuti Carmen Wyatt u Jane Pisani ssottomettew li l-Perit Legali ma kkunsidrax is-servizzi resi minnhom lill-genituri taghhom.

Il-Qorti tirrileva li dawn il-konvenuti jghidu li kienu hadu hsieb missierhom u ghenuh meta ghadda minn separazzjoni min mat-tieni mara, ghenuh fuq kwistjonijiet ta' taxxa u meta sahntu bdiet tmajna. Mill-provi prodotti jirrizulta li dwar servigi missierhom kien ipprovvdta fit-testment tieghu fejn ddikkjara li kienet l-attrici li rrendietlu

servigi u kien ghalhekk li kkumpensaha bil-mod li ghamel. Fil-kaz tal-konvenuti, fil-fehma tal-Qorti, s-servigi li l-konvenuti jghidu li ghamlu, ghandhom jitqiesu li gew prestati *pietatis vel familiaritatis causa*, apparti li ma giex indikat minnhom x'qed jippretendu.

Ghalhekk fl'assi mobbli tal-mejjet Joseph Sammut iridu jizdedu Lm1,000 mill-attrici, Lm1,890.76 min Wyatt u Lm1,500 mill-konvenuti flimkien.

Immobbli

L-Perit Legali wara li ezamina r-rapport tal-Perit tekniku nominat minn dina l-Qorti, deherlu li minhabba xi nuqqasijiet li fih dana r-rapport, u biex jigu evitati spejjez zejda ohra, adotta bhala bazi ghad-divizjoni ta' l-immobbli, ir-rapport tal-Perit F. Doublet, (ara fol 103 et seq) li gie prezentat ex parte mill-konvenuti, u rrileva wkoll li f'dan ir-rapport ma jidhirx li l-perit ha in konsiderazzjoni c-cens dovut fuq l-art.

Bhala immobbli hemm:

Flat 97/1, Triq Hal Warda, Attard
Flat 97/2, Triq Hal Warda, Attard
Terran 95 Triq Hal Warda, Attard

(Dwar ir-raba mqabbla minghand il-Gvern f'Tal Hamrija, limiti tar-Rabat, jidher li l-partijiet qed jaqblu li dina m'ghandhiex tiffirma parti mill-wirt).

Jirrizulta mix-xhieda li dawn il-flats kienu nbnew matul iz-zwieg tal-konjugi Sammut fuq art mixtrija fiz-zwieg. Ghalhekk il-legat mholti lill attrici tal-uzu u abitazzjoni ta' dawn iz-zewg flats, hu validu biss in kwantu ghan-nofs appartenenti lill missier, billi n-nofs l-iehor jappartjeni lill-kontendenti bhala sidien mill-wirt ta' ommhom. Fuq dawn il-fondi pero' Joseph Sammut kellu l-uzufrutt a bazi ta' l-ewwel testament. Hu kien ikkonceda b'kera lill-attrici iz-zewg fondi fil- 1993 kif jirrizulta mir-ricevuti ezibiti. Ghalhekk fuq in-nofs l-iehor taz-zewg flats l-attrici ghandha titolu ta' kera wkoll apparti l-legat.

Il-konvenuti ssottomettew li l-attrici kellha biss il-kirja tal-Flat 97/1 u mhux tal-flat 97/2 billi dan ta' l-ahhar kien mikri lill kulhadd. Fix-xhieda taghha l-attrici tispjega kif gie ghandha l-appartament 97. Tghid li fil-bidu l-kera tal-flat 97/2 kien jithallas lill genituri mill-ahwa kollha, izda imbaghad bdiet thallas il-kera kollhu hi (ara Dok a fol 115) kemm tal-flat 1 kif ukoll tal flat 2 u ezebiet l-ircevuti relativi (Dok a fol 280-287). Fit-testment li ghamel missier il-kontendenti, Dok B a fol 9, hemm dikjarat li l-flats 97(1) u (2) kienu r-residenza ta' l-attrici u hi nghatat id-dritt ta' l-uzu u l-abitazzjoni taghhom (ara fol 9).

Il-Perit legali, wara li ezamina r-rapport tal-perit tekniku li ffavorixxa l-bejgh tal-fondi, ikkonkluda li fic-cirkostanzi l-ahjar soluzzjoni hija li l-attrici tiehu bhala sehemha mill-wirt tal-genituri taghha l-fond 97 Flats 1 u 2, Sammut Flats, Triq Hal Warda, Attard, li hi qed tokkupa mentri l-konvenuti jiehdu t-terran 95, Triq Hal Warda, Attard, indivizament bejniethom, oltre sommon ta' flus kif se jigi indikat aktar il-quddiem.

Il-Perit legali osserva li f'dan il-kaz ir-rimedju ma kienx in-norma, izda eccezzjonalment f'cirkostanzi anormali, bhal dan il-kaz, innecessita' soluzzjoni mhux normali ta' spartizzjoni ta' beni, biex jigu sorvolati l-ostakoli krejati mill-mod kif l-eredita' kollha kellha tigi maqsuma skond it-testment. Il-konvenuti ma qablux mal-mod kif il-perit legali ssuggerixxa li jinqasmu l-immobbli billi jsostnu li l-immobbli ghandhom jinbieghu bhala liberi.

Huwa veru li meta ssir licitazzjoni l-kollicitanti jitolfu d-drittijiet taghhom fuq il-fondi izda l-Qorti taqbel mal-Perit li fic-cirkostanzi tal-kaz prezenti fejn l-attrici apparti l-legat tan-nofs l-uzu u abitazzjoni l-attrici ghandha ukoll nofs b'kera tal-post li tabita fih, hu aktar konsigliabbli li d-divizjoni ssir kif suggerit mill-perit legali u l-attrici tiehu bhala sehemha mill-wirt tal-genituri, il-fond 97 Flats 1 u 2.

Divizjoni

Kopja Informali ta' Sentenza

L-assi tal-wirt ghalhekk jammontaw ghal: (dejjem skond valutazzjoni fir-rapport tal-Perit F. Doublet):

Flats 97/1 u 2, Triq Hal Warda, Attard	Lm 33,500
Terran 95 Triq Hal Warda Attard	Lm 25,000
Depoziti bankarji u flus li jridu jdahhlu fil-wirt	Lm 12,270
Total	Lm 70,770

(Kwantu ghal dawn l-immobbili, l-arja tibqa' tas-sid. Fir-rigward tac-cens, dan ghandu jithallas min minn tkun misset lilu l-proprjeta').

Ghalhekk minn dawn l-assi ereditarji jridu jitnaqqsu l-legati mhollija lill-attrici konsistenti f'Lm10,000 fi flus u l-legat ta' nofs l-uzufrutt cjoje Lm11,024 (ara rapport perit Doublet fol 111) li jhalli bilanc fil-wirt ta' Lm49,746. Dan il-bilanc irid jinqasam bejn l-erba eredi cjoje Lm12,430 kull wiehed.

Kif qal il-Perit Legali meta tqis illi l-valur ta' l-immobbli li se tiehu l-attrici hu ta' Lm33,500, jigi li jekk l-attrici tiehu lilu, tkun hadet kemm il-valur tal-legat cjoje Lm21,024 u l-valur ta' sehemha mill-wirt cjoje Lm12,430. B'kollox tigi li tiehu Lm33485. Il-qbija tal-wirt cjoje l-assi kollha bankarji kif ukoll il-fond 95 Triq Hal Warda, Attard, ghandu jinqasam bejn it-tlett konvenuti bhala sehemhom mill-wirt.

DECIZJONI

Ghal dawn il-motivi
Il-Qorti tiddeciedi billi

tillikwida l-komunjoni ta' l-akkwisti gia ezistenti bejn il-genituri konjugi Sammut;

Tillikwida l-assi partikolari tal-konjugi Sammut;

Tikkonferma l-legati, kif spjegat aktar 'l fuq, imhollija fl-imsemmi wirt favur l-attrici;

Tistabbilixxi pjan ta' qasma bejn il-werrieta, l-kontendenti f'dina l-kawza skond is-sehem rispettiv taghhom kif spjegat fir-rapport tal-perit legali u cjoje:

Kopja Informali ta' Sentenza

L-attrici tiehu l-flats 1 u 2 Triq Hal Warda, Attard kif soggett ghar-rata tieghu ta' cens bhala sehemha mill-wirt inkluz fih hemm il-valur tal-uzufrutt tan-nofs indiviz tal-fondi flats 1 u 2 kif ukoll il-legat ta' Lm10,000.

L-attrici trid tirrifondi lill-konvenuti bejniethom is-somma ta' Lm1,000;

Il-konvenuti bejniethom ghandhom jiehdu l-fond terran 95, Triq Hal Warda, Attard, fi kwoti ugwali ndivizi kif soggett ghar-rata tieghu ta' cens;

Il-konvenuti jiehdu wkoll l-assi kollha bankarji ezistenti li jinqasmu fi tlett porzjonijiet ugwali

Is-somma ta' elf u hames mitt lira Maltin (Lm1,500) li gja hadu l-konvenuti ghandha titqies bhala parti minn sehemhom fid-divizjoni;

Il-konvenuta Carmen Wyatt trid tirrifondi lill-konvenuti l-ohra zewg terzi mis-somma ta' elf tmien mija u disghin liri Maltin u sitta u sebghin centezmi (Lm1,890.76) cjoe elf mitejn u sittin lira Maltin u hamsin centezmi (Lm1,260.50) billi tinqasam bejn iz-zewg konvenuti l-ohra.

Tordna li ssir id-divizjoni bejn l-erba' kontendenti skond il-pjan ta' qasma fuq stabbilit inkluz l-immissjoni fil-pussess tal-legati mhollija skond il-ligi;

Tinnomina lin-Nutar Pubbliku Rosella Sciberras sabiex tippubblika l-att relattiv u opportun ta' divizjoni u lill Dr. Emanuel Buttigieg bhala kuratur Deputat ghall-eventwali kontumacija ta' wiehed jew aktar mill-kontendenti

oltre li tiffissa data ta' xaghrejn millum biex isir il-kuntratt relattiv;

Spejjez tal-kawza jinqasmu bejn il-partijiet; kwart kull wiehed.

Kopja Informali ta' Sentenza

< Sentenza Finali >

-----TMIEM-----